

ACC. N:R M. 15945:1-12.

Landskap: *Blekinge* Upptecknare: *Henric Svensson, Fridafors*
Härad: *Lister* Berättare: " " *m. fl. s. uppt.!*
Socken: *Kyrkhult* Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1963* Född år *1908* i *Kyrkhult*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jakt och djurfångst. s. 1-12.

LNF 101

13/11-63

Skriv endast på denna sida.

Om varg. Undantagsman Ola Olsson Kräftemåla
Tyrkskults socken f. 1843 i Kräftemåla död därstädes
1934 berättade för mig: Jag gick och harvade om våren
på en åker i Kräftemåla, kallad "Karlshjåker", jag var
cirka 12 år. Då kom en varg söderifrån, lunkade förbi
åkeren strax öster om. Efteråt spordes att vid båtsmans-
huset i det norr om belägna Finna, hade vargen
stannat till, gått fram till fönstret lagt framtassarna
på fönsterkarmen och tittat in i stugan. Båtsmanshuset
rum och hennes ^{barne} hade blivit mycket förskräckt. Därefter
hade vargen fortsatt upp till Dalanskulta marker
och där rivit kreatur. Vidare berättade förut-
nämnde Ola Olsson. När jag gick i skolan i Ebbemåla,
så en vår gick det vid Per Nilssons gård i Ebbemåla,
2 st. terrigar de hade djupa sår i baren som tillfogats
dem av vargar.

Ola Olsson sade också att han i sin tidigaste barn-
dom mindes att tidigt om våren, skulle bygdens

Jul 101

män gå vargskall. De flesta hade vargspjut, endast
någon enskilda person hade gevär. Ola Olsson sade även
att han varit ledaren för att han var förliten att
få följa med.

Jordbruksarbetaren Carl Johan Svensson Amma, Kyrkhults socken f. 1858 död 1923, berättade att han i sin ungdom hört gamla personer omtala att en bonde på den norra gården i Kräftemåla, Kyrkhults socken, varit feedervärd för en kronans tillhörig häst. En söndag fick denne bonde besök av sin granne. De fick se en varg nere i ängen. Bonden skall ha sagt: jag skall släppa ut kronans häst, den är fet och yster så den skrämmer snart bort vargen. Håsten släpptes ut, den sprang ner i ängen mot vargen, denne sprang åt sidan. När hästen sprang tillbaka mot gården hade vargen sig stilla på ryggen och när hästen såg detta saktade han farten och gick sakta bort mot vargen för att nosa på den. Då sprang vargen upp och slet sönder hästens strupe. Ersättningen bonden fått betala till kronan för hästen, skall ha blivit så hög att bonden fått gå från gården.

Räv finns överallt i Kyrkbyholms socken somliga år i rätt stort antal. Mången gång gör räven stor skadegörelse i hönsgårdar. Någon gång angriper den även lammen, så till exempel på denna gård i Finna för 3 år sedan då 2 större lammar blev av en eller flera rävars byte. Det året var det ovanligt gott om ungrävar på hösten.

Rävnen jagas numera vanligen med drivande hund. Men den fångas stundom även i s. k. kotte en cirka 2 alner lång fyrkantig träburen med cirka 6 tum i diameter och med galler i ena änden och falllucka i den andra som sättes mot ingången till grytet, där man av spårsko eller på annat sätt vet att räv finns. På detta sistnämnda sätt fångas om våren i räv-gryt många rävungar, stundom drivas dessa ut från grytet av grytbund. Då kotte användes sättes vid galleret något lämpligt lockbete t. ex. en avlivad kattunge eller ett köttben. Fallluckan gyllras med en stor träd hävstång som har stöd

på mitten av koltan och så bindes en skör trädb i nävstängen, där den når fram till gäbbet, träden fastbindes med lockbetet.

Träsaxar användas icke. I min barndom sköts räv vid åtel någon gång, även förgiftade beten användes. Det sades att rävgiftet kunde köpas av någon jaktintresserad, hemvändande emigrant från U.S.A. I min barndom fanns här i orten en gammal man vars namn var Olof Lindström. Han var född i Karamäla, Kyrskults socken och om jag icke missminner mig så dog han 1927 på älderdoms hemmet i Kyrskult. Denne man sysslade nästan året om med rävjakt och jakt på krök och andra skadedjur. Han kallades "Räv-skytteri". Ingen jordägare förbjödde honom att jaga räv i sina marker.

Lodjur, har mig veberligt icke funnits i denna trakt.

Flg har funnits i denna ort i 65 år. Den notis i

Tidningen Karlskronas Allehanda sept. 1898 kan
 läsas att torparen Per Karlsson i Ebbe mäla, Frykskult
 skjutet en älgka. Samtidigt upplyses att det var
 över en mans ålder sedan älg funnits i denna
 bygd. Närmare skjutet flera stycken älgar varje
 år i Frykskults socken. Älgen jagas vanligen med
 hund i band. Men det finns någon enstaka hund
 som följer jägaren, lös, och stannar och står stilla
 utan att ge skall när älg finns i närheten.
Rädjur finns, men är ej synnerligen talrika.
 De jagas vanligen med drivande hund.
Om drevbjort eller kronbjort funnits i dessa trakter
 har mig veterligt ingen levande härt berättat om.
 Men tydligen har det funnits bjortar när omkring
 för många tider tillbaka. Där om tyder namn här
 i trakten på byar, åkrar, sjöar och bäckar t. ex.
 byn Hjortalaåne i Starums socken, Blekinge.
 Byn Hjortaled i Klumundsryds socken, Kronobergs län

gränsande till Kyrbults socken i Blekinge. En åker
belägen vid Mörums ä, tillhörande en gård i Hefsmans
bygd Ringarnäs socken Blekinge kallas "Hjortamad".
Strax öster om denna åker finns ^{en} större sten som kallas
"Hjortakall" och strax intill denna finns ett litet
kärr som kallas Hjortakärr. I gränsen mellan Kyrb-
bults och Mörums socknar finns två sjöar
Hjortasjö och Hjortagät dessa sjöars utlopp till Mör-
rums ä kallas Hjortabäck. Östra delen av Farabets
by i Kyrbults socken kallas Hjortbylta.
Ulter är säbbsynt i denna trakt.

Grävling förekommer lite varstädes, här i trakten
den fångas vanligen om kösten i kotte med falllock
som placeras vid ingången till grytet. Holken
lika den förut beskrivna vid fångst av räv.
Det är mycket säbbsynt ^{att nägon} dyckats skjuta en grävling,
på grund av att denne om dagen ligger i sitt bo
och om natten är ute på jakt.

I denna trakt finns ännu ej annat än Svenske
hare. Vid jakt på hare användes vanligen hund
den kallas stövare (jag är ingen hundkännare)
Vid spårnä efter prest anses vara bra jaktväder då
hare jagas med hund. Flare skjuter även ofta om
kärsten utan hjälp av hund, tidligt om morgonen på
klövsvallar, där den infunnit sig för att beta, av de
spräda klövsbladen. Skräcken smyger fram t. ex bakom
en stengärdesgård tills han kommer i skottställ. I
äldre tid fångades hare även i snarar. Då huvudsak-
ligen så kallade skidgärdesgårdar funnos voro dessa
vanligen så tätta att en hare icke var som helst
kunde komma igenom. När det då gån något ställe
av gärdesgården var en så pass stor öppning att en
hare kunde komma igenom och någon jägare märkte
att en hare där hade sin väg, så sattes en snara i
gärdesgårdshålet och ofta fastnade haren i snaran.
Till snara användes oftast waxat hampsnöre.

Igelkatter förekommer samligen är på vissa håll i
trakten i rätt stort antal. I min barndom kände jag
en man som hette Sven Andersson, död 1921, han bodde
i Ulvaboda, Flytkatts socken. Denne man sysslade med
att montera nya kvarnar, sågverk och stärkelsefabriker. När
han vistades i sitt hem sysslade han med gervärsrepa-
rationer och att laga och renovera stora väggklockor, te-
moraklockor. Till att smörja verket i dessa klockor an-
vände han en fin olja som han smälte fram ur
istret som finns i igelkatter. Har man ett par
lämpliga handskar eller wantor på händerna så kan
igelkattar fångas med händerna.
Rapphöns förekomma numera icke i denna
trakten, men i min barndom var de mycket talrika.
Tidigt om våren när snön började försvinna
kunde man få se stora skaror av rapphöns komma
ur skogen och ge sig ut på rågfälten för äta av
den spända rågbrödden. Rapphönsen komma vanligen

fram till rågåkern antingen tidigt om morgonen eller
fram på eftermiddagen. Trötligt är att rapphönsen
i denna krakt slått ut under stränga vintrar.
Hur de jägades är mig obekant.

Tjäderna förekom mycket talrikt i denna krakt
fram till och med år 1926. Men när sedan år
fram är minskat i antal. Så nu är det sällsynt att få
se en tjäderna orsakerna däribland är för mig obekant. Tjäderna
sköts på uppflyg, både med och utan hund. Någon
enstaka hund ställde sig och stod stilla utan att ge
skott, när man fick en tjäderna i ett träd. Tjäderna
bara kiftade på hunden, skytten kunde smyga
sig in som skottvakt och skjuta tjäderna. Var
det så att blåbären blev tidigt mogna eller ockeri
att det inte fanns några blåbär så började tjäderna
att stå ned på havreskytar i slutet av augusti och
början av september för att äta havre. Medslaget
på havreskytar skedd strax före det började att

ljusna om morgonen. Därför måste skytten vara så tidigt ute att han kunde intaga en väl skyddad och dolda plats vid havreåker där tjäder kunde tänkas stå ned. Jag har på detta sätt skjutit många tjädrar. På likosätt kunde skjutas tjäder vid solnedgången, men då ofta med sämre resultat, afatt det icke fanns betande kreatur nära intill.

Örre, är nu mycket sällsynt i denna trakt, men förekom förr i stora skaror vid myrar och torv-
massar. Den sköts ofta vid uppflyg, men även liksom tjädern kunde den skjutas på havreskyttan varom för ut berättats. Någon enstaka skytt använde bubbar. De bubbar jag sett var tillverkade av tyg. I min tidiga barndom spordes aldrig att någon betalade vederlag för jakt, den tycktes vara allmans rätt åtminstone i denna trakt. Jakt utövades näst av torpare och yngre bondsöner mera sällan av

Bönderna. Jakten hade säkert ofta stor betydelse för
hushållningen åtminstone hos torpare och mindre
bemedlade personer. Köttet behövdes för deras hushåll
och saltades ned. Pälskinn såldes. Sten grävling
fett var säljbart. Flera personer, har jag i min barn-
dom, hört berätta, om en torpare kör i åmarna som levde
i senare delen av 1800-talet och var kallad "Flinta Pellen".
Han levde huvudsakligen av jakt och vad husans kunde
förtjéna. Om vintern hade ^{han} vackra bunter av ekorskinn
i sin stuga och även rävskinn, såtades icke. Vintertid
skall denne torpare nästan dagligen ha ekorskott
till middag. Vid omkring år 1918 var första gången
^{bonden} någon i trakten arrenderade bort jakten. Det var
handlande, ängsjägar och kontorfolk som ensamma
ville jaga. Vilde torparna jaga på sitt gamla sätt bliva
de djurskyttare. Men de fortsatte därmed i smyg i flera
år efter jakten var förbjuden. Men nu är det sällan att någon
är djurskytt. Jaktförbud respekteras vanligen.